

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

<p>Redacția: Str. A. D. Xenopol No. 11. Administrația: Parcul Ștefan cel Mare No. 8.</p>	<p>Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni</p>	<p>ABONAMENT: Parohiile: 200 Lei Particulari: 160 Lei Membrii Agrului 100 Lei</p>
--	--	---

No. 82—1934.

Preoți repausați în 1933.

În cursul anului 1933 următorii preoți diecezani au fost chemați la cele veșnice:

1. Dr. Grigorie Pop, canonic-cantor;
2. Gheorghe Filep, paroh în Căuș;
3. Iosif Clintoc, preot deficient;
4. Iuliu Pop, paroh în Domănești;
5. Patriciu Mureșari, paroh în Chilloara.

Pentru repausul sufletelor acestor confrăți adorăm în Domnul, conform Circularului No. 1552—1925, fiecare preot diezezan este dator să celebreze trei Sf. Liturghii.

Oradea, 10 Ianuarie 1934.

PARTEA OFICIALĂ

No. 31—1934.

Declarațiile de impunere se vor face la o dată ulterioară

On. Minister al Finanțelor cu publicațiunea No. 308.882—1933 aduce la cunoștință generală, că declarațiile de impunere atât pentru veniturile elementare, cât și pentru venitul global pentru anul 1934—35 nu se vor face în cursul luni Ianuarie 1934, ci la altă dată, care se va comunica la timp.

Oradea, 8 Ianuarie 1934.

Fulgerări criminale.

PARTEA NEOFICIALĂ

În noaptea de 29 Decembrie văzduhul înstelat și negru a fost zguduț de o groaznică detunătură: a omorului dela Sinaia. Primul-ministru Ion G. Duca a căzut jertfă tragică și dureroasă a celui mai odios asasinat ce s'a înregistrat în timpurile din urmă în analele țării.

Oamenii de bine și cu sinceră dragoste pentru această țară s'au cutremurat: inima li s'a străns de durere, văzând roadele nefaste, ale unei educații destrăbălate și lipsită de orice autoritate ce se dă astăzi în școlile noastre. Căci asasinul și complicii lui apropiați erau studenți abia ieșiți de pe băncile școlii. Roadele destrăbălate nu numai ale unei educații anarhice și pătrunsă de virusul disolvant a tot ce este convingere, caracter, virtute și conștiință, ci și ale unui sistem întreg de guvernământ și fel de conducere și administrare al unei țări, care ar putea fi cea mai fericită țară din lume cu popor și cetățeni cu tot, dacă s'ar afla omul providențial care s'o conducă cu dreptate, cu conștiință și în spirit de adevăr. Partidurile politice, și mai ales acela care a ținut mai mult frânele țării în mână după Unirea tuturor românilor, își culeg acum roadele înțelepciunii lor. Cine seamănă vânt secera furtună.

Nu zicem că cei mai mari capi dela conducere, miniștrii tuturor guvernelor, n'au fost conduși de cele mai bune intențiuni. Dar atâta nu ajunge. Au îngăduț prea mult libertinagiului și destrăbălării în școală și

în administrația publică. Cum își puteau satisface altfel partizanii politici? Politicianii șnobi, cari făceau și pe profesorul, au corupt sufletul tineretului și al școlariilor, prin terfelirea și nerespectarea a tot ce e autoritate și valoare morală; au zguduț întreg sufletul școlăresc prin desordinea și lipsa de conștiință în a-și face datoria; profesura era doar pentru ei o meserie parțiculară, bună ca rost de existență pentru timpuri de opoziție.

Caractere nu se pot crea decât clădind pe tradiție, pe teren solid, pe ceea ce ne-a rămas bun și frumos dela strămoși. Între aceste comori sufletești, moștenite dela strămoși, la noi la români este omenia, bunul simț, respectul față de Dumnezeu, față de religie și față de biserică, față de tot ce e autoritate, valoare morală și de conducere. O tinerime desrădăcinată din aceste straturi cu viață ale trecutului românesc va fi o tinerime criminală, vișioasă, înfumurată, descătușată de orice disciplină și roabă a tuturor pornirilor rele și pătimase, gata a scoate pumnalul și revolverul.

Dar cine au desprețuit și au nesocotit cei mai prețioși factori de educația morală și națională serioasă, decât politicianii și unii profesori politicieni? Nu cunoaștem proteste pline de foc, că se dă prea mare importanță învățământului religios în școli? Nu chiar actualul ministru al instrucțiunii — ori oamenii lui, nu știm — au redus numărul orelor de religie la licee și școlile normale, și la cele profesionale abia

că le tolerează? Nu actualul ministru al instrucțiunii a luat școlile primare confesionale ale bisericilor, cu concursul tuturor oamenilor din învățământ: învățători, revizori, inspectori etc? deși de acele era mare trebuință pentru formarea sufletului românesc în atmosfera lui tradițională de religiositate și caracter moral? Dacă erau simple și slabe, trebuiau întărite, dar nu trebuia scos din școala primară românească sufletul dătător de viață: atmosfera religioasă. Tot la fel și învățământul secundar și normal, nu trebuia laicizat complet; pentru că laicismul cu morala lui sunt creația francmasonilor și a liberțugetătorilor, cari n'au a face nimic cu sufletul poporului românesc.

Dar nu numai în școală a domnit și domnește încă în mare parte un spirit bolnăvios, anarhic, lipsit de coeziune, unitate și autoritate, ci în întreaga viață publică s'au tolerat prea multe abuzuri și ilegalități: profesori universitari cari nu țineau cursuri, dar încasau salarii grase și diurne nedrepte pentru examene; funcționari și comisii fără conștiință, fără simț de datorie, cari trebuiau însă tolerați în toate abuzurile și lăsarile lor, fiindcă erau oamenii regimului; magistrați cari intrau la ședințe cu dosarele nestudiate, de unde amănări de desbateri și sentințe cu deplasări costinuitoare pentru părți și martori; afaceri veroase la armată, în ministere, cu păgubirea de milioane a Statului — adică a contribuabilului; propagarea deșanțată a tot ce ațăță la rele, la imoralitate, prin teatru, cinematograf, literatură — în numele culturii. Ce cultură e aceea care otrăvește și omoară? Cu un cuvânt, o lipsă de autoritate, o lipsă de principii severe de conducere și de viață publică socială. Nu se poate ca o viață, trăită fără principii călăuzitoare severe și ordonate, să aducă roade bune. Aceasta e valabil atât pentru viața individuală, cât și pentru cea socială. Toate lichelele politice ar trebui înlăturate de pelângă sanctuarul de conducere al Țării și șefii de partide ar trebui să-și curățească cadrele.

Am cetit în vreuna din gazete, că consiliul de miniștri într'una din ședințele sale s'a ocupat cu luarea unor măsuri de îndreptare a educației în școli și universități. Mai bine târziu decât niciodată. Dacă putem să le dăm și noi, cari ne ocupăm din chemare cu educarea sufletelor, celor mari vreun sfat, e: să lase bisericilor și confesiunilor rol preponderant în educarea și formarea caracterelor, ba chiar să asigure acest rol pe toate tărâmurile, căci față de bisericile naționale, mai ales, nu trebuie să se poarte Statul cu neîncredere, căci mai mult vrea Biserica binele și fericirea neamului, decât oricare bărbat de Stat, fie el cât de mare și de înțelept; căci ea crește și formează caractere nu numai pentru pământ, ci și pentru Cer. Apoi să înlătore din învățământ, ori să-i fină la scart, pe profesorii și învățătorii cu principii scrintite și neconforme cu spiritul moral tradițional al poporului românesc; pe cei ce zeflemi-

zează autoritatea, *orice* autoritate, să-i pună la punct, căci în viața morală a tineretului clătinarea respectului față de autoritatea consacrată, cunoscută din familie sau din biserică, are efecte dezaastroase și se răsbună. *)

Cu concursul tuturor elementelor și al factorilor de bine, serioși, ai Statului și ai Bisericii, se vor putea zăgăzui curente distructive din popor și tineret, germeii răului vor putea fi distruși și răul curmat din rădăcină. Dar aici trebuie concursul și sprijinul sincer, binevoitor al tuturor și pretutindeni. N'avem forțe constructive de aruncat, ci trebuie să le prețuim pe toate și să le punem la contribuție în vederea scopului mare: sănătatea morală și intelectuală a acestui popor și, în consecință, fericirea țării acesteia creată cu atâta jertfă de sânge și idealism.

P. T.

*) Cunoaștem un profesor la o școală din localitate care la orele de filosofie și de l. română se ocupă cu tirade în contra catolicilor și a papei dela Roma. La ce bun? Asta-i educație? Un altul, la universitatea din Iași, își începe prima lecție scuișând către cer, zicând: „Mă, ce e aia Dzeu? m'a trăsănit D-zeul vostru? E o chimera; să nu mai credeți în el.“ Ori nu s'a întâmplat chiar sub ochii noștri aici la Oradea, că un profesor a stat cu pălăria pe cap până ce copiii își făceau, conform obiceiului tradițional creștinesc și românesc, rugăciunea înainte de clasă? Și câte și mai câte. — Dar textele tendențioase, mincinoase și distrugătoare a tot ce e sfânt și autoritar, din diferitele manuale școlare: istorie, științe naturale etc.? Rana trebuie curățită bine, dacă vrei să nu mai puroieze.

N. A.

Moartea P. canonic Ioan Coltor

A îndoliat nu numai arhidieceza Blajului, al cărei preot fruntaș era; nu numai provincia mitropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș, pe care a reprezentat-o de atâtea ori cu demnitate; nu numai Transilvania, al cărei fiu distins era; ci țara întreagă. Dela moartea canonicului Bunea, mica noastră Romă n'a mai văzut o înmormântare atât de sguuitoare ca cea ce a avut loc în ultima zi a anului trecut.

Deși născut dintr'o familie modestă de mic industriaș, totuși a avut o educație din cele mai îngrijite. Manierele lui alese lăsau asupra celor ce l-au cunoscut înălțătoarea impresie că au în fața lor un prinț ecleziastic.

Și, în adevăr, princiară a fost întâi râvna lui neobosită la învățatură. Ca elev al liceului din Blaj, a fost unul din cei mai harnici și mai iscuși membri ai Societății de lectură, antrenând și pe alții la activitate intelectuală. Ca student la Facultatea de filosofie și teologie a universității pontificale de Propaganda Fide din Roma, încă s'a distins de nenumărate ori, obținând într'un an, împreună cu colegul său, Iuliu Hossu, acum episcop de Cluj-Gherla, toate premiile destinate celor vrednici dela numita universitate.

Intors în țară ca preot celibatar, păstrează aceeași râvnă. [Cu puterea cuvântului și mai ales a pildei sale, el înalță sufletele credincioșilor din frunțașă parohie a Clujului, iar ceva mai târziu, la Orlat,

convertește o seamă de pocăiți, trezind elanuri de evlavie nemai pomenite în parohiile noastre rurale.

Și ce nobilă silință își dădea să fie cât mai la înălțime, cu prilejul misiunilor și al exercițiilor spirituale ce le predica! Cu lumina minții sale scâpărătoare, cu palpațiile inimii sale simțitoare, cu vraja cuvântului său inspirat, el căuta să deschidă cataractele cerului și să reverse asupra sufletelor însetate ploaia îmbelșugată a harurilor cerești.

Ce dragi îi erau aceste îndeletniciri sfinte! Ca ministru subsecretar de Stat la Ministerul sănătății publice, el venia în fiecare dimineață, la ora 8, să-și facă îndatinata liturghie la bisericuța S. Vasile din Strada Polonă 48. Și cu câtă însuflețire și cu ce orizonturi bogate de pe culmile ce dat i-a fost să atingă, nu lua cuvântul, ca să împărtășească și pe coreligionarii săi din luminile dumnezeiești de care el se împărtășise!

Ce fiori de înălțare sufletească nu treceau prin toată asistența, care avea fericirea să-l asculte!

Aceste succese oratorice le repurta nu numai înaintea femeilor și a masselor obișnuite de credincioși, ci și în cercurile cele mai restrânse și selecte. Ere causeur și interlocutor tot atât de abil, pe cât de dibaciu era ca orator.

Aflu acum ulterior că, la dejunul intim dat de Ion I. C. Brătianu în cinstea delegatului, mai târziu nunțului papal din Paris Ceretti, decedat și el de curând în calitate de cardinal al Bisericii Romane, P. Coltor, atunci consilier tehnic la conferința de pace, pledă cu atâta artă pentru cauza României, încât stoarse cunoscuta declarație amicală a reprezentantului Vaticanului pentru țara noastră, ale cărei frontiere erau tocmai în discuție. (Vezi aceste frumoase decla-

rații la I. Georgescu, *Momente din viața bisericii unite în ultimii zece ani* 1918—1928 p. 15—16). Impresionat de succesul consilierului nostru tehnic, pe cât de iscusit dialectician și teolog, pe atât de bun patriot român, regretatul om de Stat a declarat că, cu asemenea oameni, nu vede cu neputință de realizat însăși unirea religioasă a întregului neam românesc cu biserica Romei!

Dar ca publicist, ce ținută înaltă a dovedit! El a împământenit la noi cultul »micei regine«, incomparabila S. Tereză din Lisieux. Un »prinț« ca el nu putea să slujească decât o suverană ca aceasta! Și tot în așa înălțimi plutia, când, în toamna anului revoluționar 1918, redacta numerele excepționale de propagandă națională ale ziarului din Blaj, *Unirea*, atunci unicul cotidian românesc. Un articol al său intitulat, dacă-mi aduc bine aminte, »Ducem și pământul« a avut darul să fie citit și meditat serios de regele Ferdinand și de I. I. C. Brătianu și să accelereze remobilizarea Armatei Române și ocuparea Ardealului.

Și ce amintiri neuitate a lăsat în sufletele Românilor din America prin înălțătoarea propagandă națională ce a desfășurat, alături de domnii Ion Lugoșianu și Gh. Crișan. Ascultătorii electrizați îi numiau în delirul lor de însuflețire: triumviratul Horia, Cloșca și Crișan.

Dar să încheiem acest nepretențios necrolog. Precum o zi bine întrebuițată aduce un somn liniștit, tot așa o viață cu atâta folos trăită ca a P. canonic I. Coltor, se încheie cu o moarte senină, resemnată.

Și acum, prietene Ioane, ai strălucit, printre cei vii, ca luceafărul dimineții; mort, strălucești ca Hesperos printre cei ce s'au dus.

În veci pomenirea ta!

P. I. Georgescu.

Răspuns pentru „Legea Românească“

În articolul acesta ne ocupăm de o chestiune cam veche, care însă în momentele de față devine actuală.

La școala normală română unită din localitate, s'au început pregătirile pentru a serba cu vrednicia cuvenită 150 ani de activitate apostolică pentru ridicarea neamului nostru prin școală. În anul trecut însă oficiul eparhiei ortodoxe române din Oradea „*Legea Românească*“, în numărul 16, din 15 August, ne contesta dreptul istoric de a ține praznicul acesta. Nu s'a răspuns atunci, fiindcă presupuneam, după aspectul fragmentar al articolului și lipsa de documentare a multelor afirmații, că acesta constituie doar o introducere pentru cele ce se vor scrie în numerele următoare. Vroiam să dăm răspunsul de odată pentru toate. De atunci însă nu s'a mai scris nimic, dovadă că »Legea Românească« a spus tot ce avea în această direcție și prin urmare putem și noi răspunde.

Ni se aduc acuze că:

1. S'a dat școlii normale române unite din Oradea 150 ani de existență în mod arbitrar, falsificându-se istoria; căci doar se știe că după *Enciclopedia Română dela Sibiu*, scrisă prin colaborarea savanților uniți și neuniți cea mai veche școală normală română din monarhia austriacă e cea din Arad.

2. Suntem acuzați, că noi am exploata o confuzie, căutând să consacram drept școală pregătitoare de învățători, o modestă școală primară unită ce există aici în Oradea începând cu anul 1733.

3. Școala normală unită din Oradea e acuzată apoi că a fost un cuib de maghiarizare, cu limbă de predare maghiară, cu profesori cari în școală nu vorbeau decât ungurește.

Răspundem pe rând:

1. Au existat școli pregătitoare de învățători pentru Români din monarhia Habsburgă înainte de preparandia din Arad. Vom face dovada cu un articol al

istoricului Dr. Ioan Lupaș intitulat „Cea mai veche școală normală în România întregită“ în care Domnia Sa vorbește de o școală normală românească la Sibiu, care-și începe cursurile în anul 1786, având de director pe *Dimitrie Eustatievici*. »Bine înțeles trecutul acesta — e vorbă de școala pregătitoare de învățători din Sibiu — indică începuturi cu totul modeste și decenii întregi de stăruință în modestia aceasta, impusă de împrejurări vitrege. În viața oricărei instituții trebuie să se dea însă cuvenită atențiune și celor mai modeste începuturi, cercetând cu iubire și cu înțelegere dreaptă roadele muncii tuturor celor cari au ostent și s'au sacrificat, pregătind terenul, ca din brazda lor strâmtă să se poată înălța spicul dător de hrană sufletească, să se poată răspândi, cu timpul, raza de lumină și de viață culturală asupra poporului ce stătea întru întunec și . . . „în umbra morții“.

Și încheie această scrisoare, adresându-se directorului școlii normale din Sibiu, care se pregătea pentru un jubileu de 70 de ani: „oare nu ar fi mai bine a pregăti la timp potrivit serbarea jubilară, impunătoare de un secol și jumătate dela înființarea școlii normale din Sibiu?«

Prin urmare sunt școli normale mai vechi decât cea de la Arad, și Enciclopedia Română de la Sibiu nu presupunem să fie Coranul științific al neamului nostru.

2. Pentru ca să nu se mai poată spune că exploatăm o confuzie când vorbim despre o școală normală pregătitoare de învățători, crescută aici la Oradea, sub oblăduirea episcopului unit, dăm mai jos actul de numire a profesorului *Simeon Maghiar*, de profesor al preparanților români din Oradea, emanat sub No. 14796 de la consiliul Locotenențial Regesc din Buda, în anul 1785.

El cuprinde următoarele :

Illustrissime, ac Revdissime Domine Episcopo,

Quoniam summe necessarium sit, ut Lingua Germanica Nationi Valachicae instilletur, praevie autem ipsi Professores in eadem Lingua escelantur; hunc porro scopum non alia ratione adsequi liceat, quam si ex eadem Natione quodpiam Linguae Germanicae aptum Individuum pro Professore Praeparandorum denominetur, qui praescriptam Methodum traditurus est, Ideo SSma Sua Majtas Clementer resolvere dignata est: ut Praefectus Graeco Catholicus Trivialium Scholarum Simeon Magyar in qualitate Professoris Valachicorum Praeparandorum cum annuo 300 florum salario e Fundo Studiorum percipiendo, retentis etiam illis 100 fluis, quos is ex annua 8500 fl. summa pro necessitatibus Graeco-Catholicae M. Varadiensis Diocesis destinata alioquin participat, constituatur.

¹⁾ Dr. Ioan Lupaș: Studii, conferințe și comunicări istorice vol. I. București 1928, pag. 307—311. Sublinierile sunt ale noastre.

Præste itaque D-Vae reintimandum habet consilium hoc Locumtite Regium, ut antelatum Magyar de hac B. Resolutione edocere, ac in reliquo de die aditi per eundem officii informare, eundemque invitare noværit, ut singulo anno consignationem per se praeparatorum Professorum sua via submittere, ac dentque, ut non tantum Valachicos Praeparandos instituat, verum etiam ex admenso sibi praevia ratione Salaria rurales quoque Religionis Suae Scholas obtento tamen praevia a Regio Scholarum Nationalium Inspectore Indultu, visitet; eidemque Regio Inspec'ori adaequatas super operationibus suis praestet relationes.

Datum ex Consilio Regio Ltlii Hungarico, Budae die 30 Maii 1785 celebrato. Ad officia paratissimi Comes Josephus Csaky, Franciscus Skerber, Iosephus Klobusitzky¹⁾.

Sau pe limba noastră: »De oarece e foarte necesar ca limba germană să fie cunoscută națiunii române, și mai întâi înșiși profesorii (învățătorii) să se inițieze în aceeași limbă; acest scop apoi nu se poate ajunge într'alt mod, decât dacă se numește din aceeași națiune de profesor al preparanților o persoană cunoscată de limba germană, care apoi să predea prevăzutul metod. De aceea Majestatea Sa Sacratismă preagrafios a binevoit a hotărî, ca prefectul școlilor »triviale« greco-catolice *Simeon Maghiar* să fie numit în postul de profesor al preparanților români, cu salar anual de 300 floreni, ce-l va primi din Fondul Studiilor, primind încă și acei 100 floreni, pe care îi are de altfel din suma anuală de 8500 floreni, destinată pentru necesitățile Diecezei Greco-Catolice din Oradea Mare.

Prin urmare Consiliul Locotenențial Regesc intervine la Domnia Voastră, ca pe susnumitul Magyar să-l avizați de această rezoluție grațioasă și să fie avizat și asupra zilei în care își va ocupa funcțiunea și a-l îndruma ca în fiecare an, pe cale ierarhică, să trimită lista profesorilor (învățătorilor) preparați de el și în sfârșit pe preparanții români nu numai să-i instruiască ci în virtutea salariului afectat, să viziteze și școlile rurale de religiunea sa, după ce mai înainte va fi primit aprobare dela inspectorul regesc al școlilor naționale; și despre lucrările sale să facă rapoarte fidele aceluiaș inspector regesc. Dat din Consiliul Locotenențial din Buda: ziua de 30 Maiu 1785. Gata pentru ori ce servicii. Comite Iosif Csáky, Francisc Skerber, Iosif Klobusitzky«.

Simeon Maghiar și-a îndeplinit chemarea cu mult zel și cu data de 31 Octomvrie 1785 trimite inspectorului școlar *Carol Luby* lista elevilor preparanți, cari au urmat cursul de metod în anul școlar 1784—1785. Lista cuprinde următoarele: »Specificatio Praeparatorum Valachicorum Paedagogorum, qui per decursum

¹⁾ Arhiva diecezană: Acte școlare vechi, Fasc. II, No. 48, anul 1784.

anui scholaștici 1784 - 85 methodum, et objecta praescripta didicerunt. *Laurentius Kristof, Theodorus Vaszij, Gregorius Popp, Mathaeus Papp, Iosephus Papp, Iosephus Belteky, Demetrius Vokay, Ioannes Kis, Ioannes Papp, Gregorius Erdelyi, Simeon Markovits, Andreas Nyikita*.¹⁾

Pe baza celor citate, cred că putem stabili următoarele:

1. Școala preparandială din Oradea funcționează, recunoscută fiind de oficialitate, din anul 1784.

2. Ea poartă caracterul de școală pregătitoare de învățători și nicidecum de școală primară. În ea se pregăteau învățătorii români uniși pe cari profesorul Simeon Maghiar avea datoria să-i pregătească în noul metod de predare, să-i inspecteze și să facă raport asupra activității lor școlare. Cred că ne-am clarificat!

3. Se spune apoi că școala aceasta ar fi vrut limba de predare maghiară. Voiu răspunde prin câteva exemple. Oricine cunoaște măcar în linii generale istoria mișcării politice a Românilor din monarhia austriacă din anii 1848 - 49, și mai ales a celor din părțile Bihariei, știe că aceștia în vremurile acestea n'au dormit pe rose. Mai ales cei de aici au fost siliți, sub presiunea evenimentelor, să facă acte adesea umilitoare. La școala preparandială din Oradea presiunile pentru maghiarizarea institutului încep cu anul 1844²⁾ și în anul 1848 am fost ingenunchiați pentru moment, dar nu din cauza indolenței celor dela școală, ci din cauza vremilor vitrege prin care trecea neamul nostru³⁾.

Corpul didactic al școlii a protestat și atunci, iar când furtuna trecuse, corpul didactic în frunte cu directorul, în ziua de 12 Noemvrie 1849, declară școala preparandială de institut național cu limba de predare română și așa a rămas școala până azi, cu toate că a întâmpinat amărăciuni destule.

În 1884, când ministrul de instrucție *Augustin Trefort* trecu și pe la școala noastră, ziarul „*Nemzel*” Nr. 785 și după el și ziarul local „*Szabadság*” Nr. 259 sub titlul „*A kultuszminiszter erdélyi utja*” scria despre școala noastră între altele următoarele: »A nagyváradi gör. kath. tanítóképezdeben tanui voltak, midőn a miniszter a magyar nyelv tanítása ügyében kérdezősködött. Egy kicsit sok időbe került azt a magyar könyvet előkeríteni valamelyik mellékhelyiség zugából és erősen döcögő olvasás, amit egy fiu véghez vitt belőle«.

Sau în 1909 inspectorul școlar *Iosif Karácsonyi*, acuză școala de aplicație de pe lângă școala normală că are limba de predare română. Directorul *I. Buteon* între alte argumente se folosește și de următorul:

¹⁾ Arhiva diecezană: Acte școlare vechi 1785 Fasc. II No. 7.

²⁾ Arhiva școlii normale gr. cat. 1844 Nr. 29.

³⁾ Cu ord. ministerial Nr. 5651/2404 din 1848 se întiva la școala noastră limba de predare maghiară, dar datorită împrejurărilor turburi, acest ordin nu s'a aplicat.

Dacă limba de predare în școala preparandială e cea-română, în mod firesc și în școala de aplicație nu poate fi alta decât aceasta.¹⁾

Aș putea da exemple în această privință și mai noi, dar trăiesc oameni cari au luat parte la luptele pe care le-a dus institutul nostru pentru neam și limbă și cari le știu povesti mai emoționate decât notările aceste sumare. De aceea mă mulțumesc, deocamdată cu atât și închei articolul de față cu o constatare și o rugămintă: Se vede că patima noastră omenească ne duce câteodată atât de departe, încât nu știm cruța nici cele mai scumpe lucruri, care ar trebui să constituie un tezaur comun de mândrie. De aceea rog pe confrății dela »*Legea Românească*« să lase de o parte ura măcar atunci când vorbesc despre patrimoni care cheazășuesc țaria noastră ca neam și posibilitățile noastre din trecut. Dacă noi vorbim așa despre ale noastre și ne place să călcăm alături de adevăr, cum așteptăm să vorbească streinii despre noi? Dacă va trebui vom mai reveni.²⁾

Prof. Vasile Bolca.

¹⁾ Arhiva școlii normale 1909 No. 1.

²⁾ Dacă zelosul colaborator dela „*Legea*” și-ar fi luat macar osteneala să citească nu documente, la cari nu se pricepe, ci crâmpielele fugare culese și publicate de redactorii nostri în Nr. festiv al „*Vestitorului*” 1927 din trecutul învățământului primar și normal pe teritoriul eparhiei române unite de Oradea, nu scria atâtea năzbătii, câte a scris în necunoștința de cauză fiind. *Nota Redacției.*

— **Exercițiile spirituale pentru doamne,** după dorința generală, manifestată prin multe întesări, se vor ținea și anul acesta. Ar fi de dorit însă ca cele ce doresc a participa (preotese, profesoare, învățătoare, casnice, funcționare etc.), să-și exprime dorința, care termen le-ar conveni mai mult. Aranjatorii se gândesc la săptămâna dintre Paști și Duminica Tomii, ca pe la începutul cursurilor să fie terminate. E bine, ca cele interesate să-și spună părerea:

— **Pelerinajul studenților la Roma.** Marea federală a asociațiilor studențești catolice din lume, *Pax Romano*, a hotărât să facă în cursul acestui An Sfânt, chiar de Paștile catolice (27 Martie—7 Aprilie), un pelerinaj al studenților catolici la Roma. *Astrul studenților* noștri încă a primit invitare să participe. Costul călătoriei dela frontieră până la frontieră e 5500 Lei. Oamenii cu mai bună dare de mână ar face un nespun de mare bine dacă ar ajuta pe câțiva tineri de-ai noștri să participe la această manifestare mondială a studențimii catolice. Mai bună pomană n'ar putea face și ar ridica și prestigiul neamului și al țării.

— † **In 29 Dec.** a reposat văduva de notar *Anna Sabo, n. Nemeș*, mama preotului nostru Ștefan Sabo din Drighiu, în vârstă de 90 ani. O deplâng o frumoasă cunună de rudenii (fiu, fiice, noră, gineri, nepoți, nepoate și 42 de strănepoți) din familiile Meciu, Ostate, Lobonțiu, Maior, Nossa, Buteanu, Talos, Ignat, Măndrușiu etc. Fie-i partea cu dreptii și memoria binecuvântată!

200 de ani dela înființarea Școlii Primare Greco-Catolice din Oradea (1733—1933)

Școala primară Greco-Catolică din Oradea s'a înființat între următoarele împrejurări:

Românii din județul Bihor, după expulzarea Turcilor din cetatea Oradei (1692) se reorganizară în cadrele Bisericii Catolice, așa dupăcum au fost ei odinioară, cu ritul lor dela orientul. Episcopii r.-catolici sprijiniră mult pe Românii greco-catolici, pentru ca astfel să-i scape din ghiarele Sârbilor ortodoxi, cari se organizară și ei în Oradea, înglobând în Biserica lor mulți Români.

Episcopul romano-catolic din Oradea, cu organizarea Românilor greco-catolici îl concrezu pe arhidiaconul Paul László, care vorbea la perfecție limba română. Acesta înaintă episcopului său un memoriu în care ceru pentru Românii din Oradea înființarea unei școli primare greco-catolice. Acest memoriu este datat din 13 Februarie 1724. Școala însă nu luă ființă, decât în anul 1733, când Românii greco-catolici avură de arhidiacon pe Paul conte de Forgách, care în acest an (1733) cedă casa părinților săi de biserică și școală pentru greco-catolicii din Oradea (v. Bunyitay: Biharvármegye oláhjai s a vallás-unió — Budapest, 1892 pag. 49).¹⁾ De această faptă nobilă fondatorul generos era mândru și când a ajuns în scaunul episcopesc ca titular al diecezei de Oradea (1743), spunând preoților români cari îl omagiară: »Inainte de ce am fost numit episcop, anume aici în Oradea am înființat școală pentru educația tineretului român« (loc. cit. pag. 64).

În această școală primară copiii, sub conducerea unui preot, învățau cântările și rugăciunile bisericesti, precum și buchile vechi de cari aveau nevoie la cetitul cântărilor. Ocupându-și scaunul episcopesc Meletie Covaci (1748—1775) dezvoltă mult această școală, făcând din ea o școală model pentru comunele mai mari, cari începură a-și înființa și ele școli (Vadul Crișului, Beiuș, Beliu, Letă-Mare ș. a.)

În anul 1760, școala primară unită din Oradea-Mare, — la intervenția episcopului Meletie Covaci, — primește ajutor dela împărăție, pentru plata învățătorului în sumă de 50 fl. anual, ceea ce era o plată frumoasă pe acele vremuri; iară începând din anul 1776 »prefectul« școlilor naționale (dupăcum se numeau aceste școale pe acele vremuri) în Oradea-Mare avea ca plată 70 fl. pentru direcție și 90 fl. pentru că administrarea parohia Haieu.

¹⁾ „penes suam apothecam, in fundo a se empto, penes forum Varadini, domum suam pro oratorio cessit valachis graeci ritus, ut vel sic praecipue Varadiensis ad unionem redeant“ 1733. Vita et acta Pauli Stephani Comitiss Forgách per seipsum connotata potissimum. *Arhiva familiei Conte de Forgách* din Ghimes 9. I. Manuscript.

Deodată cu școala din Oradea a înființat total 13 școli în diferite alte localități, al căror nume nu-l menționează în actul original.

În feriile Rusaliilor din a 1778, la ordinul comitatului Bihor și pe spesele comunelor respective, aici în Școala Națională Unită din Oradea-Mare se adunară toți învățătorii români bihoreni: atât cei uniți cât și ortodocși, pentru a fi introduși în tainele metodei Sagan. Acest metod elementar a fost inventat și aplicat cu mult succes în școlile din Austria deja din anul 1774.²⁾

Vechea școală română-unită amenința cu ruină. Episcopul Moise Dragoș în anul 1783 pe cheltuielile sale proprii repară vechiul edificiu școlar, care era lângă catedrală și această școală o provide cu uneltele necesare învățământului și în legătură cu ea în acest an 1784 înființează »Școala normală« propunând pentru numire de »profesor praeparandorum« pe Simion Magyar. Școala normală deja în anul 1784 funcționează regulat și Simion Magyar în acest an primi numirea dela Consiliul Locuitor din Buda³⁾, ca profesor praeparandorum și director al Școalelor Naționale. El era un eminent bărbat de școală, cum puțini erau pe acele vremuri. Acest »professor praeparandorum« a scris *Introducere la catehism elementar*, aprobat de Consiliul Locuitor din Buda (1787), pentru școlile românești-unite din țară. Mai înainte Simion Magyar fusese aplicat la inspectoratul școlilor naționale ca traducător al cărților valahice (în a 1781); iară la a. 1789 fu numit profesor de limba franceză la liceul catolic din localitate; de unde în a. 1791 este ridicat prin episcopul Ignatie Dărăbant într'un stal canonical cu plata anuală de 800 fl.

Școalele române naționale din dieceza de Oradea la 1792 primesc un nou director în persoana lui Ioan Corneli, care era totodată și tovarăș de muncă al lui Samoilă Micu-Klein și Gheorghe Șincai în alcătuirea dicționarului dela Buda. Tot în acest an se deschide Seminarul Român Unit din Oradea, în care erau adăpostiți și viitorii învățători români.

Școala primară unită din Oradea era socotită ca un prețios mărgăritar al diecezei, mai ales episcopii Moise Dragoș, Ignatie Darabant și Samoilă Vulcan. Acești episcopi în fiecare an asistau la examenele dela finele anului școlar distribuind numeroase premii elevilor sârguitori și cu purtare bună. Cu această ocaziune se selecționau cei mai meritoși pentru a fi primiți în Seminarul Diecezan, din care urmau la liceul din localitate, pentru ca să termine la institutul

²⁾ Episcopul sârb din Arad, care avea sub conducerea sa și pe Românii ortodoxi din Bihor, cu numele Pachomie Knezevici, protestează la comitatul Bihor contra jinerii acestui curs în școala unită, fiindcă învățătorii ortodoxi nu pot călca dispozițiunile sinodale participând la instrucție alături de catolici. Protestul însă nu avu efect, deoarece pentru ortodoxi nu era o altă școală potrivită, în care ar fi putut urma acest curs.

³⁾ Decretul de numire în original la arhiva episc. gr. cat. Oradea. Școlare a. 1785.

teologic »Sfânta Barbara« din Viena, Seminarul Central din Lemberg, Seminarul arhiepiscopesc din Agria, sau la Propaganda Fide din Roma etc.

Sporindu-se numărul elevilor la școala primară Unită an de an, episcopul Vasile L. Baron de Erdeli în an 1850 reorganizează această școală după cele mai noi cerințe, întocmind planul de învățământ al celor 4 clase (I—IV) primare pentru trei învățători. El cumpără o casă frumoasă în strada Pețe (pe vatra edificiilor din Strada General Moșoiu No. 6 de azi) în care instalează cele trei sale de învățământ având ca învățători: clasa I pe Georgiu Genci, clase (II—III) pe Grigorie Görög și clasa IV pe George Cioara.

În cursul anilor ce urmară în corpul didactic se fac fel de fel de schimbări. Astfel la această școală aflăm muncind ca învățători pe: Ioan Zaica (1865), Paul Gimianu (1869), Teodor Selageanu (1872), Georgiu Costin (1381). În anul școlar 1871—72 școala este organizată în felul următor: cl. I—II cu învățătorul Teodor Selageanu, clasa III cu Gavril Pall, și clasa IV cu Grigorie Görög.

După ce edificiul școlar se învechise și nu mai putea fi corespunzător, el este vândut de episcopie și în Septembrie a. 1884 Școala Primară Unită se mută din localul vechiu de lângă strada Pețe în vechile case canonice, unde, după 4 ani, în Septembrie 1890, se așează în edificiul cu un etaj de lângă catedrală. Acest edificiu a fost adus în bună stare și reparat din temelii prin episcopul de pie memorie Mihail Pavel.

Cu vremea, sporindu-se în Oradea numărul școlilor comunale, elevii ce locuiau la periferii nu se mai înscriiau la școala aceasta din centrul orașului, ci urmară la școlile primare comunale. Astfel la școala primară unită din Oradea în anul școlar 1892—93 se suprimă un post de învățător, numit fiind pentru clasa I—II Grigore Torsan și pentru clasa III—IV Gavril Pall. La anul 1907 această școală se organizează cu 6 clase, după cel mai nou plan de învățământ cu clasele I—III și clasele IV—VI, deci tot cu doi învățători. Iar în Septembrie a. 1911, intrând în vigoare noul plan de învățământ pentru școlile primare, ea devine școală de aplicație cu 6 clase, condusă de un singur profesor: de Mihai Sălăgianu, care preda și cântul bisericesc la Școala Normală gr. cat. de învățători.

Introducându-se programa analitică din România, în Sept. anul 1920 și această școală se reorganizează cu 4 clase primare I—IV, sub conducerea unui profesor, servind și pe mai de parte tot ca școală de aplicație pe lângă Școala Normală Unită.

În anul 1926 episcopul dr. Valeriu Traian Frențiu aduce la această școală pe Frații Școalelor Creștine (din București), iar în anul 1929 deschide paralel și o secție pentru fetițe sub conducerea unei sore din Congregația Asumpționistelor.

Școala aceasta istorică-jubilară azi stă sub direcția d-lui Cornel Sabo, care totodată este și directorul Școlii Normale gr. cat.

Prof. Petre Dejeu

CRONICI

— **DISTINCȚIE.** Păr. Dr. Aloisie L. Tăutu, profesor de teologie, redactorul foii noastre, în ziua de 4 Ianuarie crt., în ședința Ven.-lui Capitul catedral și al Consistorului episcopesc, ținute în aceea zi, a fost ridicat la rangul de canonic al Ven.-lui Capitul catedral din Oradea. Promoția canonicilor în stalurile rămase vacante și instalarea noului canonic va avea loc Marți în 30 Ianuarie, sărbătoarea celor Trei Ierarhi la sfârșitul liturghiei solemne din catedrală.

— **Conferințe apologetice-religioase.** Din inițiativa R.-vsmilor parohi dela catedrală și dela biserica seminarului, începând cu 19 Nov. 1933, Păr. Dr. *Dominic Neculăeș*, preot franciscan, ține în fiecare Duminecă și sărbătoare legală la orele 6 d. m. o conferință religioasă apologetică pentru publicul intelectual din cele două parohii. Subiectul conferințelor este luat din domeniul principiilor și al preceptelor, precum și al mijloacelor practice de orientare individuală, familială și socială. Rezumatul conferințelor Comitetul Diecezan al Agrului le publică în foi volante ce se împart gratuit. Până acum s'a tipărit rezumatul următoarelor 7 subiecte: Trebuința instrucțiunii religioase. Din colo de hotarele spațiului și ale timpului, Câteva dovezi pentru existența lui Dumnezeu, Întâia cauză e persoană, Motivul din partea lui Dumnezeu pentru existența lui, Tradițiunea și Scriptura ca izvoare ale revelațiunii divine, Tradițiunea și Scriptura cuprind cuvântul lui Dumnezeu. — Seria conferințelor își urmează cursul cu destulă interesare din partea publicului credincios.

— **Agru la Carei.** Organizația eparhială Oradea a ținut să comemoreze cele 19 veacuri dela răscumpărarea omenirii printr'o serie întreagă de serbări religioase, puse la cale cu mare fast, cu ajutorul organizației locale. Sâmbătă, 13 Ianuarie a. c. au sosit în această localitate reprezentanții comitetului eparhial: dd. Gelu Egri, președinte; Gh. Bulgăr, vicepreședinte; I. Buta, cassier; D. Neculăeș franciscan; d-na și d. V. Bolca, secretar; P. Bal, misionar și P. canonic Aug. Maghiar, asistent eclesastic. Au fost primiți cu toată cinstea și dragostea de reprezentanții comitetului local al Agrului, d. vicepreședinte Câmpian, (d. președinte Rusu fiind grav bolnav), apoi de reprezentanții clerului P. arhidiacon și vicar Al. Gheraa și P. V. Terdic. Duminecă dimineața asistentul eclesastic eparhial, ajutat de clerul local, oficiază Sfânta Liturghie în timpul căreia a predicat P. Neculăeș despre mărturisire ca factor de însănătoșire individuală și socială, iar la vecernia slujită de P. arhidiacon, a vorbit despre răscumpărarea și fructele ei P. Gavrilă Stan. În timpul sf. liturghii s'au cuminecat 250 persoane, între care toți fruntașii organizației locale. La orele 17 a avut loc în teatrul orașenesc »Carmen Sylva« un festival religios cu următoru-program: 1. Mozart, Ziua sfântă. Cor mixt. 2. Conferința P. can. I. Georgescu despre temelii dogmatice și morale ale Acțiunii Catolice. 3. Muzicescu: Concert. Cor mixt. 4. Trialog, tablou viu. Poezia: D-na Iuliana Dr. Moldovan. Muzica: D-ra Angela Ghergariu. Pictura: D-na Adela E. Ionel. 5. Ciaikovski: Isus prunc. Cor mixt dirijat, ca toate punctele de cor precedente de d. T. Boșca, dir. Șc. de Meserii. În pauze a cântat și a încântat asistența fanfara Școlii normale din localitate de sub conducerea d-lui Prof. Corneliu Pop, fanfara care a obținut premiul al doilea la jamboreea

cercetăsească internațională dela Gödöllő. La sfârșit, d. Gelu Egri, președintele Agrului eparhial, a mulțumit, în cuvinte alese, localnicilor pentru concursul atât de prețios, vrednic de parohia cea mai puternică a eparhiei noastre din Oradea, dat la aceste serbări.

BIBLIOGRAFIE

— *Orientalia Christiana*, Vol. XXXII (Num. 89. *De oriente, Documenta, studia et libri*. Pont. Institutum Studiorum, Roma 128, Piazza Santa Maria Maggiore 7 (pag. 296): 43 lire.

Un puternic volum de revistă, cuprinzând mici contribuții de izvoare relative la istoria Unirii la patriarhii din Constantinopol: Iosif II; Mitrofan II și III; Athanasios Patellaros; Kyrillos Kontaris și Kyrillos Lukaris, de P. G. Hoffmann. S. I. Un studiu asupra medicului și teologului G. Coressios de P. Vancourt. La filosofia lui VI. Solowiew de E. de Ivanka. Despre rit în dreptul canonic de E. Hermann S. I. Legenda S. Apostol Toma de F. X. Rocca S. I. Buletin de istorie slavă de I. H. Ledit S. I. Apariții noi în dreptul bisericesc oriental de E. Hermann S. I. Diferite recenzii.

— **Blajul**, revistă de cultură, apare odată pe lună, sub îngrijirea unui comitet, începând cu 1 Ian. a. c. După câteva rânduri introductive, găsim următorul cuprins: Virgil Stanciu, Gânduri de Crăciun; V. Fulicea, Poezii; I. Covrig Nonea, Fenomenul literar contemporan; Pavel Dan, Il duc pe popa; V. Stanciu, Pastel; Dr. N. Lupu, Considerații asupra demisiei episcopului Gr. Maior; Dionis Popa, Gala Galaction; cărți. Promisiunile frumoase ale tinerei reviste, precum și numărul considerabil de intelectuali (mai bine de 40 de profesori dela vechile și renumitele noastre școli din Blaj) grupati în jurul acestei reviste ne fac să credem că ea va întrece pe toate suratele ei de până acum nu numai ca longevitate, ci și ca valoare. Abonamentul anual pentru particulari 180 lei; pentru instituții și societăți 300 lei. O recomandăm călduros.

— **Flori de Crin**, revistă feminină, ce apare acum de trei ani în Șimleul Silvaniei sub conducerea P. Teofi B. Bălițanu aduce interesante pagini din Jurnalul unui căine, de M. Th. Carada; Vânzător de lemne de Al. L. Moldovanu. Așteptare, versuri de I. Gârleanu; despre Vocațiune de Dr. D. Neculăș. Inimă feminină de Pr. Potcaș; Cultul morților în educație; Viața roman de S. G. Truția etc. O recomandăm cetitorilor noastre.

— **Revista enciclopedică**, a d-lui I. Corbu, Cluj, str. G-ral Grigorescu 16, „dela ortografie la limbă“ cuprinde multe observații juste contra fonetismului la modă.

— **Pax**, revista Benedictinilor englezi din Prinknash, Paiswick; aduce la loc de frunte în No. 1 pe Ianuarie 1934 portretul E. S. Preasfințitului nostru episcop Valeriu Traian Frențiu urmat de un articol al P. canonic I. Georgescu, înfățișând activitatea P. S. Sale pentru unirea bisericilor. Semn bun că se interesează de biserica noastră și de chiriarii ei până și frații în Dommul din țara Albionului.

— **Revista Asociației Invățătorilor Mehedințeni**. Nr. 7—8 din 1933, afară de articole de pedagogie, aduce și un articol despre reînființarea orașului T. Severin înainte cu 100 ani. (i g)

— **„Farul Nou“** Organ independent, apare la două săptămâni. *Director*: Prof. Iosif Frollo; *redactor responsabil*: avocat Anton Vladimír Frollo. — Anul Nou al Anului Sfânt 1934 ne-a adus plăcută surpriză: un organ catolic la București, decăndată bilunar, pus sub protectoratul sfintei vizionare dela Lourdes, decurând canonizata Bernadeta Soubirous. O

întreprindere laborioasă, curajoasă, îndrăzneță chiar. Văzând însă grupul compact al oamenilor serioși cari stau cu răvnă și priceperea, dar mai ales cu spiritul lor de sacrificiu, la spatele acestui organ de publicitate: canonic Dr. Anton Durcovici, canonic Dr. Traian Iovanelli, pâr. Iosif Schubert, paroh al catedralei Sf. Iosif, Pâr. Ioachim Dăianu, prof. Iosif Frollo (directorul ziarului), prof. Victor Hulița (administrator, vicepreședintele Agrului București), Dr. Nicolae Popa, asistent universitar, avocat Anton Vi. Frollo (redactor), — avem credința că el va fi viabil și se va desvolta frumos. Felul cum se compune comitetul redacției ne arată că la scoaterea acestui ziar organ de publicitate își dau concursul în bunăînțelegere și frățescă colaborare fii de-ai bisericii catolice de ambele rituri din România, de aceea suntem convinși că el va îmbrățișa și susține în egală măsură și cu egală răvnă interesele ambelor nuanse ale catolicismului român și va populariza cunoașterea amândorura. Doctrina religioasă, morală, socială etc. a ziarului e, cum e și firesc, ireproșabilă. Latura tehnică încă se va desvolta, perfecționându-se mereu, (corectura, aranjarea articolelor, variația literei în titluri și subtitluri, etc.). Un lucru e cert: în acest ziar Vestitorul se poate adapa cu cea mai curată și genuină doctrină a concepției și a mentalității catolice; spiritul național încă nu va fi mai prejos. De aceea din parte-ne salutăm cu toată bucuria apariția noului organ, dorindu-i, să atragă mii de cetitori și să devină cu timpul visatul și mult doritul, dar și indispensabilul, far de orientare în acțiune și vieață petru tot sufletul care crede catolicește și simte românește în această țară. — Abonamentul: particulari 100 Lei, pentru autorități 300 Lei anual. Adresa redacției și a administrației: București, str. G-ral Berthelot 19.

— **C. Veniamin Lupu, Înșănătoșirea socială și spirituală. Constatări și soluții**. Cu un cuvânt introductiv de Gala Galaction și o prefață de primrabinul din Bărlad Dr. S. Taubes (pag. 84), 30 lei, tipogr. „Munca“, Botoșani. Volumașul e împodobit cu un sugestiv tablou, înfățișând pe un om urcat pe scară. Sus în slavă îl așteaptă ingerii și aureola cerească. Jos îl trage lanțul patimilor, legate de coapsele sale: diavolul; tigrul reprezentând bestialitatea, vaca inconștiența, iar într'un colț moartea cu coasa ei nemilostivă. Broșura cuprinde interesante îndemnuri la virtute individuală și socială, scoase mare parte din cărțile sante ale Ebreilor.

— *Orientalia Christiana*, Num. 88. *Theophilus Spacil De doctrina Theologiae Orientis separati de revelatione, fide, dogmate*. Pars prima Doctrina Theologiae Orientis separati exponitur. — Un volum puternic de 250 pagini, al savantului profesor dela Institutul Pontifical Oriental din Roma. Cuprinde în 6 paragrafe expusă, după o mulțime de teologi orientali, mai ales ruși, învățătura bisericii răsăritene despărțite despre următoarele subiecte ale teologiei fundamentale: Despre natura și originea religiei peste tot, noțiunea revelației la teologii orientali, despre izvoarele revelației divine, noțiunea și natura credinței, despre dogme și evoluția dogmelor. Partea a doua a studiului, ce-o promite autorul peste un an, va conține critica acestor doctrine la lumina teologiei catolice. Lucru ce interesează nu numai clerul, dar și pe intelectuali. Cartea costă 40 lire la Institutul Pont. Oriental Roma (128), piazza Santa Maria Maggiore 7.

— **Maria** — Buletin pentru tinere. Blaj, Redactor resp. P. Gavril Pop, catihet la liceul de fete. Ab. 12 Lei pe lunile Ianuarie—Iunie. Apare lunar. — Este o mică și draguță revistă Mariană pentru congreganiste, ceea ce este *Marianistul* Pâr-lui Suci pentru băieți. Este îngrijit ca fond și limbă. Il recomandăm, dorindu-i să deștepte în multe suflete dragostea Mariei și a virtuților ei.

— **Din trecutul românesc al Dobrogei de Ion Georgescu**, prof. București, Memoriul și corespondența lui Nicolae Țarcă, fost viceconsul austriac în Hârșova (1854—1878). Extras din revista „Analele Dobrogei, An XIII—XIV—1932—33. „Glasul Bucovinei“ Cernăuți 1933. — Acest studiu al harnicului nostru canonic cuprinde un crâmpel interesant din istoria românilor transilvăneni ajunși în Dobrogea, cuprins în vieața lui Nicolae Țarcă, născut în 1828 în Satu-lung (Săcele) j. Brașov, care pe timpul rasboiului ruso-turc din 1877 jucă un rol foarte curajos la Hârșova—Constanța—Tulcea. Il recomandăm iubitorilor de lectură din trecutul românesc. (p. t.)

